

วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี

ปีที่ 21 ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม ถึง ธันวาคม 2568

มาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดฐานทอดทิ้งผู้สูงอายุ
LEGAL MEASURES REGARDING THE OFFENSE OF ABANDONING
THE ELDERLY

รุจีรา ยะหา^{*1} สุระทิน ชัยทองคำ²

Rujeera Yaha^{*1}, Suratin Chaithongkam²

^{*1}นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

²หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

^{*1}Master of Laws, Criminal Law and Criminal Justice, School of Law,
Sripatum University-Chonburi Campus

²Master of Laws Program, School of Law, Sripatum University-Chonburi Campus

^{*1}Corresponding Author e-Mail: rujeera.44@gmail.com

(Received: 2025, October 8; Revised: 2025, November 11; Accepted: 2025, November 20)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการทอดทิ้งผู้สูงอายุในประเทศไทย โดยพิจารณาประมวลกฎหมายอาญาและกฎหมายต่างประเทศที่มีบทบัญญัติเฉพาะด้านการคุ้มครองผู้สูงอายุ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (รัฐแคลิฟอร์เนีย) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักร บริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ และสาธารณรัฐประชาชนจีน การศึกษาครั้งนี้เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากตำรา หนังสือ บทความ งานวิจัย วารสาร วิทยานิพนธ์ สื่อสิ่งพิมพ์และอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงคำพิพากษาและคำวินิจฉัยศาล ทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา จัดหมวดหมู่ แยกประเด็น และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาสรุปและอภิปรายเชิงเปรียบเทียบให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า การทอดทิ้งผู้สูงอายุเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากผู้สูงอายุพึ่งตนเองไม่ได้ จำเป็นต้องได้รับการดูแล มิฉะนั้นอาจเกิดอันตรายหรือเสียชีวิต จึงมีกฎหมายกำหนดความผิดกับผู้ที่มีหน้าที่ดูแลแต่ละเลยปล่อยให้ผู้สูงอายุอยู่เพียงลำพัง

ผู้วิจัยเสนอให้แก้ไขและเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญาเพื่อคุ้มครองผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม ดังนี้ กำหนดนิยามคำว่า “ผู้สูงอายุ” อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้สามารถบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแก้ไขเพิ่มเติมฐานความผิดเกี่ยวกับการทอดทิ้งผู้สูงอายุในมาตรา 307 วรรคสอง รวมถึงเพิ่มเติมฐานความผิดในมาตรา 307 วรรคสาม สำหรับผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป

คำสำคัญ: มาตรการทางกฎหมาย; การกระทำความผิด; ทอดทิ้งผู้สูงอายุ

ABSTRACT

This research aims to study and analyze legal measures concerning the offense of abandoning the elderly in Thailand, examining the Criminal Code and foreign laws with specific provisions for elder protection, including those of California (USA), Federal Republic of Germany, United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, and People's Republic of China. This study involved collecting and analyzing information from textbooks, books, articles, research studies, journals, theses, printed and electronic media, as well as court judgments and rulings, both in Thai and foreign languages. Content analysis was employed to categorize, identify key issues, and synthesize the information for summarization and comparative discussion in line with the research objectives.

The findings indicate that the abandonment of elderly persons is a significant problem, as they are unable to care for themselves and require assistance. Without proper care, they may face harm or even death. Therefore, the law establishes offenses for those responsible for their care who intentionally neglect them, leaving the elderly alone.

The researcher makes recommendations for amendments and additions to the Criminal Code to ensure proper protection and care for the elderly. The following should be a clear definition of the term "the elderly" in the Criminal Code to ensure effective legal protection and enforcement. The Criminal Code also amends about the offense regarding abandoning the elderly in Criminal Code, Section 307, Paragraph Two and amend Section 307. Including the addition of an offense under Section 307, paragraph three, for elderly persons aged 70 years and above.

Keywords: legal measures; criminal offense; abandonment of the elderly

บทนำ

ในสภาวะสังคมปัจจุบัน ประชากรมีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากอดีต โดยความเจริญทางเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการสื่อสาร ขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าทางการแพทย์และสวัสดิการที่ดีขึ้นส่งผลให้ผู้สูงอายุมีอายุยืนยาวมากขึ้น ในขณะที่อัตราการเกิดลดลงทำให้ประเทศไทยเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ, 2546, หน้า 1) ทั้งนี้ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเปราะบางที่ต้องได้รับการดูแลทั้งด้านร่างกายและจิตใจ หากขาดการเอาใจใส่ที่เหมาะสมอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้สูงอายุได้

ในช่วงปี พ.ศ.2565-2567 ประเทศไทยมีแนวโน้มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง โดยสัดส่วนประชากรวัย 60 ปีขึ้นไปเพิ่มขึ้นจากร้อยละประมาณ 19.20 ในปี พ.ศ.2565 เป็นร้อยละ 20 ในปี พ.ศ.2566 ส่วนปี พ.ศ.2567 แม้ยังไม่มีข้อมูลสัดส่วนที่ชัดเจน แต่จากแนวโน้มที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่าจำนวนผู้สูงอายุมีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการวางแผนด้านสังคม เศรษฐกิจ และการบริการสุขภาพเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุในอนาคต การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนผู้สูงอายุสะท้อนถึงจำนวนผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพิงผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น อาจทำให้เกิดปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งได้ง่ายขึ้น เช่น การขาดการดูแลทั้งทางร่างกายและจิตใจ การขาดความใส่ใจจากครอบครัว (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, ออนไลน์, 2567)

ปัญหาผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งหรือไม่ได้รับการดูแล จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับความสนใจ สาเหตุหนึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างสังคมจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมเมือง ทำให้รูปแบบครอบครัวขยายลดลง กลายเป็นครอบครัวเดี่ยว บุตรหลานจำนวนมากย้ายถิ่นฐานไปทำงานในเมือง อีกทั้งค่านิยมและคุณธรรมในสังคมลดลง ทำให้เกิดการละเลยผู้สูงอายุ ส่งผลให้รัฐและสังคมต้องเข้ามารับภาระในการดูแลแทน (มดิชน, ออนไลน์, 2562) ตัวอย่างเช่น กรณีผู้สูงอายุวัย 84 ปีในเขตสายไหม ถูกบุตร ทั้ง 4 ทอดทิ้งให้อยู่อย่างลำพังในบ้านที่ถูกตัดน้ำและไฟ (พีพีทีวี HD 36, ออนไลน์, 2566) กรณีที่สอง คุณตาสูงอายุในจังหวัดบุรีรัมย์ถูกลูกหลานทอดทิ้ง ต้องเลี้ยงเหลนวัย 5 ขวบด้วยตนเอง (ผู้จัดการออนไลน์, ออนไลน์, 2566) และกรณีที่สาม กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการลงพื้นที่ช่วยเหลืออดีต ส.ส. สูงอายุที่ถูกญาติทอดทิ้ง (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, ออนไลน์, 2567) เหล่านี้สะท้อนถึงปัญหาการทอดทิ้งผู้สูงอายุที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน

จากข้อเท็จจริงที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่พึ่งตนเองไม่ได้ จะต้องมีผู้ที่คอยช่วยเหลือดูแลในการดำรงชีวิต มิเช่นนั้นอาจเกิดอันตรายต่อตัวของผู้ที่พึ่งตนเองไม่ได้ จึงต้องมีกฎหมายที่กำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับการทอดทิ้งหรือไม่ดูแลผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองไม่ได้ เพื่อเอาผิดกับผู้ที่มีหน้าที่ต้องดูแลผู้ที่พึ่งพิงตนเองไม่ได้เหล่านี้ แต่กลับทอดทิ้งไปเสีย โดยกฎหมายของประเทศไทยแต่บัญญัติความผิดไว้ในความผิดฐานทอดทิ้งผู้ที่พึ่งตนเองไม่ได้ ซึ่งอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา หมวด 4 ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือคนชรา มาตรา 307 ถึงมาตรา 308 (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา, 2499, หน้า 83)

ทั้งนี้กฎหมายให้ความคุ้มครองแก่ผู้สูงอายุที่พึ่งตนเองไม่ได้ไว้ในมาตรา 307 โดยกำหนดให้ผู้ที่มิหน้าที่ดูแลตามกฎหมายหรือมีหน้าที่ต้องดูแลเนื่องจากมีสัญญาต่อกันจะมีความผิดฐานทอดทิ้งผู้ที่พึ่งตนเองไม่ได้ หากเขาได้ทอดทิ้งบุคคลที่พึ่งตนเองไม่ได้เหล่านี้ไปโดยประการ ที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตของผู้ที่พึ่งตนเองไม่ได้ และหากผู้ที่ถูกทอดทิ้งถึงแก่ความตายหรือได้รับอันตรายสาหัสผู้ทอดทิ้ง บุคคลเหล่านี้จะต้องได้รับโทษหนักขึ้นเทียบเท่ากับความผิดฐานทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย มาตรา 290 หรือความผิดฐานทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตราย สาหัส มาตรา 297 หรือมาตรา 298 โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 308 (พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา, 2499, หน้า 80-84)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงนำมาสู่การศึกษาวินิจฉัยและได้กำหนดประเด็นปัญหา ออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นปัญหาที่ 1 ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัตินิยามของคำว่าผู้สูงอายุ ในประมวลกฎหมายอาญาไทย ไม่มีบทบัญญัตินิยามคำว่า "ผู้สูงอายุ" แต่หากพิจารณาจากกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่อาจใช้เกณฑ์อายุจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทาง เช่น พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 มาตรา 3 กำหนดให้ "ผู้สูงอายุ" หมายถึงบุคคลที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ดังนั้นในประมวลกฎหมายอาญา ควรบทบัญญัตินิยามของคำว่าผู้สูงอายุให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถคุ้มครองและบังคับใช้ทางกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประเด็นปัญหาที่ 2 ประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้กำหนดความผิดฐานทอดทิ้งผู้สูงอายุ กฎหมายอาญาของประเทศไทยไม่ได้กำหนดความผิดฐานทอดทิ้งผู้สูงอายุเช่นเดียวกับเด็ก ดังมาตรา 306 การทอดทิ้งเด็ก และมาตรา 307 การทอดทิ้งเด็กที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ หากพิจารณาแล้วผู้สูงอายุก็นับเป็นกลุ่มเปราะบาง จึงจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองจากการถูกทอดทิ้งเช่นเดียวกัน

ประเด็นปัญหาที่ 3 ประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัติความผิดฐานทอดทิ้งผู้สูงอายุให้หนักขึ้นในกรณีที่ผู้สูงอายุมีอายุมากขึ้น เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่มีข้อจำกัดทางร่างกายและสุขภาพ ทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้อย่างเต็มที่ จึงควรได้รับการดูแลเอาใจใส่มากกว่าบุคคลทั่วไป ดังนั้นควรมีการบัญญัติความผิดฐานทอดทิ้งผู้สูงอายุให้หนักขึ้น ตามอายุที่เพิ่มขึ้น

จากปัญหาที่กล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการกระทำความผิดฐานทอดทิ้งผู้สูงอายุ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันและสามารถคุ้มครองไม่ให้ผู้ที่พึ่งตนเองไม่ได้ถูกทอดทิ้งหรือไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและสาเหตุในการกระทำผิดเกี่ยวกับการทอดทิ้งผู้สูงอายุ
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีทางกฎหมายจากการกระทำผิดเกี่ยวกับการทอดทิ้งผู้สูงอายุ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายการกระทำผิดทอดทิ้งผู้สูงอายุของต่างประเทศและประเทศไทย
4. เพื่อเสนอแนะ ปรับปรุง แก้ไข ประมวลกฎหมายอาญาเกี่ยวกับการทอดทิ้งผู้สูงอายุ

สมมติฐานของการวิจัย

การทอดทิ้งผู้สูงอายุ มีผลกระทบต่อตัวผู้ถูกทอดทิ้งเองและต่อสังคมโดยรวม ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตัวเองไม่มีคุณค่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ลดลง จนอาจนำไปสู่การเป็นโรคซึมเศร้า และการฆ่าตัวตาย ในที่สุดอย่างไรก็ตามในประมวลกฎหมายอาญายังไม่มีบทบัญญัติที่ให้นิยามของคำว่า "ผู้สูงอายุ" อีกทั้งไม่ได้กำหนดฐานความผิดและไม่มีบทบัญญัติความผิดฐานทอดทิ้งผู้สูงอายุที่หนักขึ้นตามอายุ ดังนั้นจึงควรกำหนดความผิดฐานทอดทิ้งผู้สูงอายุขึ้นมาใหม่ โดยควรมีบทบัญญัตินิยามของคำว่าผู้สูงอายุให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถคุ้มครองและบังคับใช้ทางกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และบัญญัติเพิ่มเติมถึงการคุ้มครองผู้สูงอายุจากการถูก

ทอดทิ้งไว้ในมาตรา 307 วรรคสอง ว่าด้วยความผิดฐานทอดทิ้งผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ รวมทั้งกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นในกรณีที่กระทำความผิดต่อผู้สูงอายุ ซึ่งควรรับโทษที่หนักขึ้นตามช่วงอายุที่เพิ่มขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) โดยศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ได้แก่ ตำรา หนังสือ บทความ งานวิจัย วารสาร วิทยานิพนธ์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงคำพิพากษาศาลฎีกาและคำวินิจฉัยของศาล ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (content analysis) ผ่านกระบวนการจัดหมวดหมู่ แยกประเด็น และสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เพื่อค้นหาข้อเท็จจริง แนวคิด หลักกฎหมาย และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาสรุปและอภิปรายเชิงเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

แม้ประเทศไทยจะมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 มาตรา 3 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ.2550 มาตรา 4 และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2546 มาตรา 1563/1 ที่สามารถนำมาใช้ลงโทษกรณี การละเลยดูแลบุพการีบางกรณีได้ แต่อย่างไรก็ตามมาตรการทางกฎหมายในปัจจุบันยังคงไม่เพียงพอและมีช่องว่างหลายประการที่อาจทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริงเมื่อถูกทอดทิ้ง บทวิเคราะห์นี้มุ่งพิจารณาประเด็นปัญหาสำคัญ 3 ประการ ที่สะท้อนข้อจำกัดของกฎหมายไทยในประเด็นการทอดทิ้งผู้สูงอายุ มีรายละเอียดดังนี้

1. วิเคราะห์ปัญหาประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัตินิยามของคำว่าผู้สูงอายุ ประเทศไทย เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 เมื่อสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปเกินร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด แม้รัฐจะมีกฎหมายเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 มาตรา 3 ให้นิยามผู้สูงอายุว่า “บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และมีสัญชาติไทย” พร้อมกำหนดมาตรการส่งเสริมคุณภาพชีวิต แต่ในประมวลกฎหมายอาญาซึ่งเป็นกฎหมายหลักด้านความผิดและโทษ กลับไม่มีนิยามผู้สูงอายุอย่างชัดเจน ความไม่ชัดเจนดังกล่าวก่อปัญหาในทางกฎหมายและการบังคับใช้หลายประการ ได้แก่ เกณฑ์อายุไม่แน่นอนทำให้ไม่สามารถระบุได้ชัดว่าผู้เสียหายอายุ 60 ปีควรได้รับการคุ้มครองพิเศษหรือไม่ ข้อความตีความต่างกันระหว่างเจ้าหน้าที่ เช่น พนักงานสอบสวน อัยการ และศาล บางฝ่ายอ้างอิง 60 ปีตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ บางฝ่ายใช้ 65 ปี ตามเกณฑ์องค์การอนามัยโลก ส่งผลให้การพิจารณาคดีไม่สอดคล้องกันและทำให้การบังคับใช้กฎหมายขาดประสิทธิภาพ ผู้สูงอายุกลุ่มเปราะบางจึงไม่ได้รับการคุ้มครองตามสมควร

เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (รัฐแคลิฟอร์เนีย) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่าประเทศต่าง ๆ มุ่งเน้นการคุ้มครองผู้สูงอายุ โดยผสมผสาน เกณฑ์อายุ ภาวะเปราะบาง และความสามารถในการดูแลตนเอง ขณะที่ประเทศไทยใช้เกณฑ์อายุเป็นหลัก เพียงประการเดียว ซึ่งไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองผู้สูงอายุอย่างแท้จริง

2. วิเคราะห์ปัญหากรณีประมวลกฎหมายอาญาไม่ได้กำหนดความผิดฐานทอดทิ้งผู้สูงอายุ

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 มาตรา 3 กำหนดนิยามและมาตรการส่งเสริมคุณภาพชีวิต อย่างไรก็ตาม กฎหมายดังกล่าวเป็นเพียงกฎหมายเชิงนโยบาย มิได้บัญญัติความผิดทางอาญาต่อผู้ที่ทอดทิ้งหรือเพิกเฉยต่อการดูแลผู้สูงอายุ ในทางกลับกันประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งเป็นกฎหมายหลักด้านความผิดและโทษ กลับไม่มีบทบัญญัติชัดเจนเกี่ยวกับการทอดทิ้งผู้สูงอายุ แม้มาตรา 306 ถึง 307 คุ้มครองเด็กจากการถูกทอดทิ้ง แต่ไม่ครอบคลุมผู้สูงอายุที่เปราะบาง การขาดบทบัญญัติดังกล่าวก่อปัญหาหลายประการ ได้แก่ ความไม่ชัดเจนทางกฎหมาย ทำให้ผู้เสียหายเรียกร้องสิทธิได้ยาก เจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินคดีได้เต็มที่ เกิดความล่าช้าและความไม่สอดคล้องในการตีความ และทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการคุ้มครอง บุคคลกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็ก ได้รับความคุ้มครองชัดเจน ขณะที่ผู้สูงอายุซึ่งมีข้อจำกัดทางร่างกายและจิตใจ กลับไม่ได้รับการคุ้มครอง เทียบเท่า

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ พบว่าหลายประเทศได้จัดทำบทบัญญัติที่ชัดเจน เพื่อคุ้มครองผู้สูงอายุ เช่น สหรัฐอเมริกา รัฐแคลิฟอร์เนีย มีกฎหมาย Elder Abuse and Dependent Adult Civil Protection Act ที่บัญญัติความผิดฐานทอดทิ้งและละเลยอย่างชัดเจน พร้อมกำหนดโทษและระบบ การรายงานบังคับ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกำหนดหน้าที่บุตรในการเลี้ยงดูบิดามารดาตามประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 1601 และมีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 323c ว่าด้วยการละเลยให้ความช่วยเหลือโดยเจตนา สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ มีกฎหมาย Care Act 2014 ที่จัดให้การทอดทิ้งเป็นรูปแบบหนึ่งของการละเมิด และให้อำนาจหน่วยงานท้องถิ่นเข้าดำเนินการสอบสวนโดยตรง ส่วนสาธารณรัฐประชาชนจีนมีกฎหมาย Law on the Protection of the Rights and Interests of the Elderly ที่วางหน้าที่ของบุตรหลานในการดูแลผู้สูงอายุ และกำหนดบทลงโทษทั้งทางแพ่งและอาญาในกรณี ละเลยหรือละเมิด

จากการเปรียบเทียบข้างต้นเห็นได้ว่าประเทศไทยยังขาดกรอบกฎหมายที่เข้มงวดและชัดเจนในการ คุ้มครองผู้สูงอายุจากการถูกทอดทิ้งหรือการละเลย ขณะที่หลายประเทศได้ยกระดับประเด็นนี้เป็นความผิด ทางอาญาอย่างชัดเจน ปัญหาการไม่มีบทบัญญัติดังกล่าวในประมวลกฎหมายอาญาของไทยจึงเป็นข้อบกพร่อง ที่ทำให้ผู้สูงอายุไม่ได้รับการคุ้มครองอย่างแท้จริง และยังเป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมายอย่างมี ประสิทธิภาพ

3. วิเคราะห์ปัญหากรณีประมวลกฎหมายอาญาไม่มีบทบัญญัติความผิดฐานทอดทิ้งผู้สูงอายุ ให้นำขึ้น ในกรณีที่ผู้สูงอายุมีอายุมากขึ้น ประเทศไทยเปลี่ยนผ่านจากครอบครัวขยายสู่ครอบครัวเดี่ยว

ส่งผลให้ผู้สูงอายุจำนวนมากถูกปล่อยให้อยู่ลำพังหรือถูกละเลย ความเปราะบางเพิ่มขึ้นตามอายุและความสามารถในการช่วยเหลือตนเองที่ลดลง แม้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 มาตรา 3 จะกำหนดสิทธิและหน้าที่เชิงส่งเสริม แต่ยังคงขาดสภาพบังคับเชิงอาญา และประมวลกฎหมายอาญาไม่มีฐานความผิด “ทอดทิ้งผู้สูงอายุ” ทำให้การกระทำดังกล่าวถูกมองเป็นเรื่องศีลธรรมมากกว่าความผิด รัฐจึงมีอำนาจแทรกแซงจำกัดสถานการณ์ยิ่งรุนแรงเมื่อไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด ประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปเกินร้อยละ 20 และกลุ่ม 80 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้น ขณะที่ศักยภาพการดูแลของครอบครัวลดลงทำให้ผู้สูงอายุขาดปัจจัยพื้นฐานและความปลอดภัย แต่กฎหมายยังไม่เอื้อต่อการป้องกันและเยียวยาอย่างทันท่วงที สร้างความไม่เป็นธรรมต่อศักดิ์ศรีและคุณภาพชีวิตของผู้สูงวัย

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ พบว่าสหรัฐอเมริกา (รัฐแคลิฟอร์เนีย) มีกฎหมาย Elder Abuse and Dependent Adult Civil Protection Act ครอบคลุมการทำร้าย ละเลย และทอดทิ้ง พร้อมระบบรายงานภาคบังคับ และกำหนดโทษตั้งแต่ลู่โทษจนถึงอาชญากรรมร้ายแรงเมื่อเกิดบาดเจ็บสาหัสหรือเสียชีวิต โดยเพิ่มโทษกับผู้สูงอายุอายุมากกว่า 70 ปี ขณะที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี บัญญัติหน้าที่เลี้ยงดูบิดามารดาใน BGB ม.1601 และฐานความผิดละเลย/ทอดทิ้งใน StGB ม.323c และ 221 พร้อมเพิ่มโทษสูงสุดจำคุก 10 ปีเมื่อเกิดอันตรายร้ายแรง และมีระบบประเมินภาวะพึ่งพิงเพื่อให้รัฐคุ้มครองทันที สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ มีกฎหมาย Care Act 2014 มองการทอดทิ้งหรือละเลยเป็นการละเมิดให้อำนาจหน่วยงานท้องถิ่นสอบสวนและยื่นคำร้องขอคำสั่งคุ้มครอง ขณะที่ Criminal Justice and Courts Act 2015 กำหนดโทษสูงสุดจำคุก 14 ปีเมื่อเกิดอันตรายร้ายแรงหรือเสียชีวิต ส่วนสาธารณรัฐประชาชนจีน กำหนดหน้าที่บุตรหลานทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และการเยี่ยมเยียน ฝ่าฝืนอาจถูกดำเนินคดีแพ่งและอาญา โดยประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 261 เพิ่มโทษตามความร้ายแรงของผลที่เกิดขึ้น

จากการเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังขาดฐานความผิดอาญาเฉพาะสำหรับการทอดทิ้งผู้สูงอายุรวมถึงกลไกเสริม เช่น ระบบรายงานภาคบังคับ มาตรการคุ้มครองชั่วคราว และบทลงโทษเพิ่ม ตามระดับความเปราะบางหรือความเสียหาย ขณะที่มาตรฐานต่างประเทศนิยามผสมผสานเกณฑ์อายุเข้ากับภาวะพึ่งพิงและปรับโทษตามผลกระทบ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาพบว่า ยังมีช่องว่างทางกฎหมาย เนื่องจากไม่ปรากฏบทบัญญัติที่กำหนดความผิดฐานทอดทิ้งหรือการละเลยผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ทั้งที่ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเปราะบางและอยู่ในภาวะพึ่งพิง สอดคล้องกับ ประทีป ทับอรรถานนท์ (2562, หน้า 51) ที่กล่าวว่า การขาดบทบัญญัติที่ชัดเจนส่งผลกระทบโดยตรงต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุ และสะท้อนให้เห็นถึงบรรทัดฐานทางสังคมที่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการดูแลผู้สูงวัยอย่างเพียงพอ อีกทั้งยังทำให้ภาครัฐขาดเครื่องมือทางกฎหมายในการบังคับใช้หรือดำเนินการต่อผู้ที่มีหน้าที่ดูแล

การที่ผู้สูงอายุจำนวนมากถูกทอดทิ้งโดยไม่มีช่องทางทางกฎหมายในการร้องเรียนหรือต่อสู้สิทธิ ถือเป็น การละเมิดสิทธิมนุษยชนและขัดต่อพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี ตลอดจนถึง การขาดความตระหนักรู้ของสังคมไทยต่อคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ กุลธิดา สัมมาวงศ์, สิริลักษณ์ โสมานุสรณ์ และชมนาด สุ่มเงิน (2560, หน้า 92) ที่ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการทวงถามกรรม ผู้สูงอายุในประเทศไทย และพบว่าปัญหาการละเลยและทอดทิ้งผู้สูงอายุยังคงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และได้รับความสนใจทางวิชาการน้อย

เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา (รัฐแคลิฟอร์เนีย) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ และสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่าประเทศเหล่านี้มี กฎหมายเฉพาะสำหรับคุ้มครองผู้สูงอายุ อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งกลไกทางแพ่งและทางอาญา รวมถึง ระบบการรายงาน การตรวจสอบ และมาตรการแทรกแซงทางสังคม เพื่อปกป้องสิทธิ ความมั่นคง และความ ปลอดภัยของผู้สูงอายุ (รัชนิ แดงอ่อน และจิรวัด ศิริศักดิ์สมบูรณ์, 2562, หน้า 60; นิรชร ขจรไชยกูล, 2559, หน้า 45) ในขณะที่ประเทศไทยแม้จะมีกฎหมายคุ้มครองผู้สูงอายุในบางด้าน แต่ยังขาดมาตรการเฉพาะทาง และระบบการบังคับใช้อย่างครบวงจร จากการวิเคราะห์ปัญหาที่พบสามารถจำแนกได้ 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) การขาดนิยาม “ผู้สูงอายุ” ในประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งส่งผลต่อความไม่แน่นอนในการตีความและบังคับใช้ แม้พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 จะมีคำนิยามไว้แล้วก็ตาม แต่หากไม่ปรากฏในประมวลกฎหมายอาญา ก็อาจก่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการใช้กฎหมาย 2) การไม่มีกฎหมายกำหนดความผิดฐานทอดทิ้งผู้สูงอายุ ซึ่งสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำในการคุ้มครองสิทธิ เมื่อเทียบกับเด็กตามมาตรา 306 และ 307 ของประมวล กฎหมายอาญา และ 3) การไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดโทษเพิ่มขึ้นตามระดับความเปราะบางของผู้สูงอายุทำให้ บทลงโทษไม่สอดคล้องกับหลักสัดส่วนและไม่เพียงพอต่อการป้องปราม (จิตติ ดิงศภทิพย์, 2555, หน้า 38)

ประเด็นเหล่านี้สะท้อนความจำเป็นในการนำบทเรียนจากต่างประเทศมาปรับใช้ เช่น การบัญญัติ กฎหมายเฉพาะสำหรับผู้สูงอายุในสหรัฐอเมริกา (รัฐแคลิฟอร์เนีย) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่และไอร์แลนด์เหนือ และสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่กำหนดทั้งนิยามผู้สูงอายุ กำหนด ความผิดฐานทอดทิ้ง และปรับโทษตามความเปราะบางของผู้สูงอายุ พร้อมระบบรายงาน ตรวจสอบ และ มาตรการแทรกแซงทางสังคม การปรับใช้แนวทางดังกล่าวในบริบทของไทยจะช่วยเพิ่มความชัดเจนและ ประสิทธิภาพในการคุ้มครองสิทธิและความปลอดภัยของผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบ

การประยุกต์ใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองผู้สูงอายุที่ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ทฤษฎีทางกฎหมายและหลักสัดส่วนแห่งโทษ (Principle of Proportionality) ควบคู่กับแนวคิดด้านสิทธิและการคุ้มครองผู้สูงอายุ สอดคล้องกับ สุพิศ ประณีตพลกรัง (2560, หน้า 78) ที่ กล่าวว่าทฤษฎีทางกฎหมายทำหน้าที่เป็นกรอบในการอธิบายความมุ่งหมายของกฎหมายอาญา เช่น การ ลงโทษเพื่อป้องปราม การป้องกันสังคม การคุ้มครองคุณค่าทางศีลธรรมของกฎหมาย และการรักษาความ ยุติธรรมในกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย ในขณะที่หลักสัดส่วนแห่งโทษช่วยประกันว่าการกำหนดโทษต่อ

ผู้กระทำความผิดจะสอดคล้องกับพฤติกรรมแห่งคดี ความร้ายแรงของการกระทำ และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อผู้สูงอายุ

เมื่อผสานเข้ากับแนวคิดด้านการคุ้มครองผู้สูงอายุ จึงสอดคล้องกับ สุภาภรณ์ สุตหนองบัว (2564, หน้า 15) ที่อธิบายว่าการดูแลผู้สูงอายุจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพชีวิตในทุกมิติ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสม ซึ่งเน้นการรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิในการมีคุณภาพชีวิตที่เหมาะสม และมาตรการทางกฎหมายที่ออกแบบเป็นพิเศษสำหรับผู้สูงอายุ จึงก่อให้เกิดกรอบการวิเคราะห์ที่ช่วยให้สามารถประเมินกฎหมายไทยและต่างประเทศได้อย่างเป็นระบบว่าในทางปฏิบัตินั้น กฎหมายสามารถสร้างความคุ้มครองเชิงป้องกันเชิงเยียวยา และเชิงลงโทษได้เพียงพอหรือไม่ และมีแนวโน้มต้องปรับปรุงในประการใดเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เท่าเทียม และสอดคล้องกับสังคมสูงวัยในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ควรกำหนดนิยามของคำว่า “ผู้สูงอายุ” ไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้เกิดความแน่นอนในทางกฎหมาย โดยสามารถอ้างอิงจากราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 มาตรา 3 ซึ่งกำหนดว่า “ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลซึ่งมีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป” โดยแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัตินิยามทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญา “ผู้สูงอายุ หมายถึงบุคคลซึ่งมีอายุครบหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปไม่ว่าจะมีความสามารถในการช่วยเหลือตนเองหรือไม่ก็ตาม”

2. ควรบัญญัติเพิ่มเติม มาตรา 307 วรรคสอง ดังนี้ “ผู้ใดทอดทิ้งผู้สูงอายุซึ่งอยู่ในความดูแลของตนและผู้สูงอายุผู้นั้นไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ จนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายแก่ร่างกายหรือจิตใจ ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

3. เพิ่มเติมฐานความผิดในมาตรา 307 วรรคสาม สำหรับผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ดังนี้ “หากการกระทำความผิดตามวรรคสอง และกระทำต่อผู้สูงอายุซึ่งมีอายุเจ็ดสิบปีขึ้นไป ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกิน 1 แสน 4 หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษากฎหมายและมาตรการคุ้มครองผู้สูงอายุในประเทศอื่นเพิ่มเติม เช่น ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี หรือประเทศในสแกนดิเนเวีย เพื่อนำแนวปฏิบัติที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในบริบทไทย

2. ควรศึกษาผลกระทบของการทอดทิ้งต่อสุขภาพกาย จิตใจ และคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นข้อมูลสนับสนุนการออกแบบกฎหมายและมาตรการคุ้มครอง

3. ควรศึกษาเชิงปฏิบัติการกรณีศึกษาจริงของผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้งหรือไม่ได้รับการดูแลเพื่อประเมินประสิทธิผลของกฎหมายปัจจุบันและข้อจำกัดในการบังคับใช้

วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี

ปีที่ 21 ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม ถึง ธันวาคม 2568

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2567, 13 มีนาคม). **พม. ลงตรวจสอบกรณีผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ติดต่อกฎ**

ญาติหาแนวทางช่วยเหลือร่วมกัน (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<https://dsdw.go.th/activitynews/Detail/1011> [2567, 14 ตุลาคม].

กุลธิดา สัมมาวงศ์, สิริลักษณ์ โสมานุสรณ์ และชมนาด สุ่มเงิน. (2560). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการกระทำ

ความรุนแรงในผู้สูงอายุ ตามมุมมองของผู้สูงอายุและสมาชิกในครอบครัว. **วารสารวิทยาลัย**

พยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพ, 33(1), หน้า 90-103.

จิตติ ดิงศภัทย์. (2555). **คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญา ภาค 1** (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนัก

อบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.

นิรชร ขจรไชยกูล. (2559). **การกำหนดความผิดอาญาเกี่ยวกับการทอดทิ้งหรือไม่ดูแลผู้สูงอายุที่พึ่งตนเอง**

ไม่ได้. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

รัชนี แดงอ่อน และจิรวิธ ศิริศักดิ์สมบูรณ์. (2562). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำ ความรุนแรง

ต่อผู้สูงอายุ กรณีฉ้อโกงผู้สูงอายุ ศึกษาเปรียบเทียบ กฎหมายไทยและสหรัฐอเมริกา. **วารสาร**

การเมือง การบริหาร และกฎหมาย, 11(2), หน้า 59-89.

ประทีป ทับอัติตานนท์. (2562). **สิทธิผู้สูงอายุในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: ปณรัชช.

ผู้จัดการออนไลน์. (2566, 18 มกราคม). **เวทนาดาววัย 74 ถูกลูกหลานทิ้งพร้อมเหลน 5 ขวบ มีชีวิตอยู่ได้**

เพราะเบี้ยผู้สูงอายุ (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

<https://mgronline.com/local/detail/9660000005438> [2567, 14 ตุลาคม].

พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ. (2546). **มาตรา 3**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ

มนุษย์.

พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา. (2499). **หมวด 4 ความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บหรือ**

คนชรา มาตรา มาตรา 307 มาตรา 308. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

พีพีทีวี HD 36. (2566, 28 ธันวาคม). **สุดทึ่ง! ช่วยอาม่า วัย 84 ปี ป่วย-ถูกทิ้งให้อยู่คนเดียว** (ออนไลน์).

เข้าถึงได้จาก:

<https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1/213434> [2567, 16 ตุลาคม].

มติชน. (2562, 24 มีนาคม). **จากสังคมผู้สูงอายุ สู่ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ข้อเสนอแนะและการจัดการ**

ปัญหา : โดย อีรพันธ์ อินตะปาน (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:

https://www.matichon.co.th/columnists /news_1418272 [2567, 16 ตุลาคม].

วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี

ปีที่ 21 ฉบับที่ 4 เดือนตุลาคม ถึง ธันวาคม 2568

สุภาภรณ์ สุดหนองบัว. (2564). *การดูแลผู้สูงอายุ : สถานการณ์และคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2560). *หลักและทฤษฎีกฎหมายอาญา*. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.